

TERCER CONGRÉS
CATALANISTA
2008-2009

ÀMBIT DE POLÍTICA

PROCÉS D'INDEPENDÈNCIA

4.1 Independència i crisi econòmica. Estat aliè i Estat propi

Autor: Josep Pinyol i Balasch.

Llicenciat en Història moderna i contemporània. Empresari.

Triple crisi i antagonisme econòmic entre Catalunya i Espanya

Catalunya pateix un daltabaix econòmic més greu que la resta de països perquè acumula una triple crisi: la internacional, l'espanyola i la catalana. L'any 2008 el P.I.B. català va créixer un 0,7% que contrasta amb el 1,8% de la mitjana espanyola i el 2,1% del País Basc. L'atur va incrementar-se en 204.000 persones, un 81'02% més en relació al 2007, un 50% superior a la mitjana espanyola i quasi el doble que al País Basc, on l'augment dels aturats va ser un 45'81%. A Catalunya més de 700 empreses van haver de recórrer al Concurs de Creditors l'any 2008 i les xifres del primer trimestre de 2009 permeten calcular unes 1.500 suspensions de pagaments el 2009.

La major gravetat de la crisi catalana prové de l'antagonisme entre les nostres necessitats productives i les estructures del Regne d'Espanya des de l'entrada a la Unió Europea. Aquesta va representar un enorme avenç perquè va situar el nostre país en l'àrea mundial que combina millor el dinamisme econòmic amb les llibertats, la democràcia i el benestar social. Catalunya tornava a la casa pairal, a la pàtria de Carlemany, la que ens havia fet néixer més de mil anys enrere, com a Marca Hispànica. Aquest retorn va canviar de manera radical les relacions econòmiques entre Catalunya i l'Estat Espanyol establertes des de la pèrdua de les seves colònies americanes en cinc aspectes fonamentals:

- 1) Varem passar de viure circumscrits al mercat espanyol a incorporar-nos a un mercat de més 400 milions de persones.
- 2) El sector públic espanyol va passar de representar menys del 20% del PIB a més del 40% del P.I.B. Aquest fet va multiplicar el tradicional dèficit fiscal entre Catalunya i Espanya fins el 10% del PIB. Els catalans varem passar a destinar el 40% de la nostra producció a impostos i cotitzacions, mentre en rebem només el 30% en inversions i serveis públics.

3) Sense la protecció aranzelària, el superàvit comercial de Catalunya amb Espanya es va reduir al 6% del nostre PIB. Al mateix temps les exportacions catalanes van passar a assolir el 28% del total espanyol.

4) El procés de privatització de les grans empreses públiques va crear una oligarquia de grans empreses oligopolistes en els sectors estratègics, estretament lligada a les elits burocràtiques de l'administració espanyola i a les cúpules dels partits espanyols.

L'entrada al Mercat Comú va representar la fi d'Espanya com Estat protector del seu mercat. Però es va demostrar que era incapaç d'assumir el paper d'impulsor de l'economia i es va evidenciar l'antagonisme irresoluble entre la mentalitat i les necessitats de la xarxa empresarial catalana. Però les contradiccions estructurals entre l'economia catalana i l'Estat Espanyol van quedar emmascarades per dues grans onades d'entrada de capital estranger. Ara han esclatat en forma d'una de les crisis econòmiques més profundes de les darreres dècades. No es pot entendre la profunditat de la crisi actual sense tenir present les quatre etapes que hem viscut des del pas del mercat espanyol al mercat europeu. La primera va de l'entrada al Mercat Únic als Jocs Olímpic de 1992; la segona de la recessió de 1993 a la incorporació de l'euro el 1999; la tercera des d'aleshores a la crisi financera internacional de setembre de 2008; la quarta l'estem vivint actualment amb l'espectacular caiguda de l'activitat i de l'ocupació.

La perspectiva és un estancament de dècades senceres si continua patint l'espoli fiscal del 10% del seu PIB i no substitueix l'Estat Espanyol per un Estat propi que impulsi la nostra xarxa d'empreses productives i comparteixi les nostres aptituds i valors econòmics. Com Estat de la Unió Europea Catalunya té unes perspectives excel·lents per la seva diversificada xarxa d'empreses productives, per la formació de la seva gent, per la seva localització geogràfica i el seu clima. Però pot patir un estancament com el que va patir entre 1939 i 1959 si ha de continuar suportant un Estat hostil al servei de l'oligarquia espanyola i de les seves regions endarrerides.

Les transformacions de l'entrada a la Unió Europea

Formar part del mercat europeu va situar els productes catalans en les mateixes condicions de formació de preus que la resta d'economies avançades, en eliminar la protecció dels aranzels. Però es va incrementar el dèficit de la balança fiscal fins a nivells altament perjudicials perquè va coincidir amb el salt de la pressió fiscal espanyola, inferior al 20% al 40% del P.I.B.

Però aquesta sagnia de recursos va passar quasi desapercebuda enmig d'una de les més profundes transformacions empresarials de la nostra història.

L'obertura a l'economia europea va comportar la irrupció huracanada d'empreses multinacionals europees i d'altres continents. Va aportar una profunda renovació tecnològica i

empresarial de les nostres estructures productives. Catalunya va assistir a la substitució de les seves aptituds tradicionals de treball i l'estalvi per poderoses dinàmiques d'abast mundial. Es van vendre un gran nombre d'empreses catalanes a multinacionals i un gran nombre d'empreses multinacionals van deslocalitzar les seves fàbriques al nostre país per aprofitar els sous relativament baixos i el teixit d'empreses subministradores. Els capitals forans van compensar la descapitalització derivada de l'espoli fiscal. La diversitat de l'economia catalana i la nostra capacitat d'adaptació va evitar el cataclisme industrial d'altres zones centrades exclusivament en sectors productius en crisi com la construcció naval, la siderúrgia bàsica o la mineria del carbó. En la dècada dels 80 l'Estat Espanyol va liquidar les seves empreses industrials tancant gran part dels alts forns, les mines de carbó i les drassanes i venent la resta a baix preu. El País Basc va patir un impacte similar però el Concert Econòmic i el lideratge del nacionalisme basc li han permès implantar un nou model econòmic diferent de l'espanyol a partir de les runes dels anys 80.

Malgrat la nefasta política econòmica de Carlos Solchaga i l'hostilitat sempre latent de l'Estat Espanyol (el Tren d'Alta Velocitat Madrid-Sevilla 16 anys abans que el rendible Madrid-Barcelona) el retorn a la casa pairal europea va ser positiu. Va posar fi a l'estancament que durava des de la crisi del petroli dels anys setanta i va desencadenar l'eufòria econòmica que va culminar amb els Jocs Olímpics de 1992. L'èxit internacional d'aquests va mantenir l'autoestima de les elits empresarials dirigents i va camuflar el procés de pèrdua de control de la nostra nau econòmica. La febre d'or olímpica va amagar les destrosses que la política d'alts tipus d'interès i d'alta cotització de la pesseta va fer en el teixit empresarial català. Barcelona es va convertir en un destí turístic internacional de primer ordre i tot semblava reforçar la metamorfosi de l'economia catalana en una economia de serveis, deixant enrere, per obsolet, el seu passat industrial.

La recessió post olímpica

Encara no s'havien clausurat els Jocs que la recessió de 1993 ja ha havia entrat en escena. Com havia passat històricament, l'Estat Espanyol va devaluar per darrera vegada, honor que va correspondre al ministre d'Hisenda Pedro Solbes. El 1992 el Regne d'Espanya va ser un dels signants del Tractat de Maastrich que havia de portar a la moneda única. Es van establir les famoses condicions sobre el dèficit públic i l'endeutament de l'Estat i els fons de cohesió europeus destinats a invertir en infraestructures, dels quals l'Estat Espanyol en va ser el principal beneficiari. Catalunya en va quedar pràcticament exclosa a causa del seu nivell econòmic superior a la mitjana europea. A la República Francesa, el Rosselló i les altres comarques nord catalanes en van rebre.

Amb els recursos europeus, l'Estat Espanyol va dur a terme una important modernització de les seves infraestructures i amb els impostos dels catalans va implantar els serveis essencials de l'Estat del Benestar. Però l'expansió dels serveis i de la inversió pública no va anar acompanyada d'un creixement anàleg de la seva base productiva. La distància entre la producció i l'europeïtzació superficial va provocar que onze comunitats autònomes no recaptessin els impostos necessaris per a cobrir les seves despeses públiques. Des d'aleshores Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià s'han vist obligades a pagar l'enorme factura fiscal de la falsa modernització espanyola. Madrid, amb els impostos de les empreses oligopolistes espanyoles, és l'altra comunitat autònoma pagadora. El País Basc i Navarra van escapar d'aquesta pesada llosa gràcies als respectius Concerts Econòmics. Les diferències entre l'economia productiva catalana i l'economia de despesa espanyola va convertir en estructural l'espoli fiscal del 10% del Producte Interior Brut català. La recessió i l'acabament de les inversions olímpiques van fer entrar en l'agenda política el tema de l'espoli fiscal, impulsat per la reclamació del Concert econòmic.

El panorama internacional va canviar de manera radical: entre 1989 i 1991 va desaparèixer el bloc soviètic i va iniciar-se el nou model econòmic a la República Popular de Xina. Una dècada després les grans multinacionals van deslocalitzar les seves inversions en altres països i es van acabar les inversions industrials a Catalunya.

La Xina i d'altres països asiàtics van desenvolupar totes les indústries de tecnologia baixa i mitjana, fet que va obligar els països desenvolupats a especialitzar-se en productes d'alt nivell que incorporessin molta innovació. La globalització va generar una enorme confiança en el futur del sistema de lliure mercat i la idea que s'havien superat els cicles econòmics. Les fantàstiques perspectives de futur van generar una expansió mundial del crèdit sense precedents. Per segona vegada les conseqüències de la globalització sobre l'economia catalana en el nou panorama mundial van quedar novament emmascarades pel creixement internacional.

En aquestes circumstàncies el Regne d'Espanya es va mostrar incapaç de substituir el seu paper dels darrers dos segles com a protector del seu mercat, pel nou paper d'impulsor de l'economia proporcionant l'educació, les relacions laborals, les infraestructures i l'ambient científic i la xarxa d'investigació que tenen els països més avançats. El 31% de fracàs escolar és la mostra més lacerant d'aquesta incapacitat de proporcionar un nivell d'educació mínim per a competir en el mercat internacional. Entre 1993 i 1997 l'atonía va ser la nota predominant; tot i així Catalunya va aprofitar el renom mundial de Barcelona per a desenvolupar el sector de serveis, en especial els turístics.

La nova oligarquia espanyola

En aquests anys va concloure la privatització de les grans empreses públiques que va acabar de configurar l'actual oligarquia espanyola. Repsol, Telefònica, Iberia, Endesa, entre d'altres van passar a ser dirigits per advocats de l'Estat, enginyers de l'Estat i d'altres alts cossos burocràtics, nomenats pels dos partits del règim, PP i PSOE. El pas a mans privades havia de significar l'increment de la competència en sectors estratègics com l'energia o les telecomunicacions. Però els estrets lligams entre els dirigents econòmics i l'administració van impedir un autèntic mercat lliure; el resultat ha estat tarifes de telecomunicacions i electricitat més altes que la mitjana europea. Els nous oligopolis privats, al costat dels grans bancs, les empreses constructores i immobiliàries i les grans cadenes de centres comercials practiquen la convivència constant entre el poder polític i l'econòmic.

A més a més, aquest conjunt d'empreses són les propietàries o les principals anunciantes dels grups multimèdia que gestionen canals de televisió, cadenes de ràdio i diaris. D'aquesta manera un grup molt reduït de persones, que males llengües afirmen que caben a la tribuna del Bernabeu, van acumular un poder econòmic, polític i mediàtic sense precedents.

La nova oligarquia ha convertit la concepció borbònica d'Espanya, la seva història i la seva uniformitat nacional, en el puntal de la seva hegemonia ideològica. Disposa, avui, de les potents corporacions periodístiques i audiovisuals, la Brunete mediàtica i les “tele escombraries”, per penetrar a totes les llars. A la vegada ha mantingut la concepció radial de les infraestructures, amb totes les autovies gratuïtes, partint del quilòmetre zero de la Plaza del Sol, però mantenint les autopistes de peatge per als dos grans eixos econòmics, el mediterrani i la vall de l'Ebre. El mateix esquema s'ha repetit en el Tren d'Alta Velocitat, oblidant novament la connexió entre Barcelona i València. Les faraòniques inversions en l'aeroport de Barajas ha transposat al transport aeri la idea d'Espanya com a l'extensió tentacular de la cort reial fins al darrer racó de la península.

Les grans empreses espanyoles han dut a terme una extraordinària expansió internacional, en especial a l'Amèrica Llatina. Espanya i les seves multinacionals han aparegut com una potència emergent i Madrid s'ha situat, en aparença, com una plaça econòmica de primer nivell internacional. Aquesta situació ha proporcionat una pàtina de potència i modernitat de la nova oligarquia espanyola que ha deixat enrere l'arnada estampa de casta formada per “señoritos” latifundistes i buròcrates del “vuelva usted mañana”. Aquesta nova imatge ha afectat l'autoestima econòmica dels catalans que en bona part s'ha basat en els darrers dos segles en la nostra superior riquesa. L'efecte ha estat important a mida que s'esvaïa l'èxit dels Jocs Olímpics de 1992.

La nova oligarquia ha conservat la concepció borbònica de l'Estat Espanyol pel que fa a la història i la seva uniformitat nacional. Ara ha disposat de potents grups audiovisuals per arribar a totes les llars del territori estatal. També ha mantingut la concepció radial de les infraestructures. D'acord amb aquesta la nova xarxa d'autovies gratuïtes ha seguit l'esquema del quilòmetre zero a Madrid, però deixant les autopistes de peatge per als dos grans eixos econòmics de la península, el mediterrani i la vall de l'Ebre. El mateix esquema s'ha repetit en el Tren d'Alta Velocitat, que ha unit Barcelona amb Madrid setze anys després de fer-ho entre Madrid i Sevilla.

Encara ara, el tren d'amplada europea no arriba a la frontera francesa, ni està planificada l'alta velocitat entre Barcelona i València. Les faraòniques inversions en l'aeroport de Barajas han transposat al transport aeri la idea d'Espanya com l'extensió tentacular de la cort reial fins al darrer racó de la península. Un bilió de les antigues pessetes s'ha invertit perquè totes les rutes aèries intercontinentals passin per Madrid per acabar de concentrar el poder de la nova oligarquia del Manzanares.

Però una anàlisi més detallada d'aquests grans conglomerats hauria detectat febleses fonamentals que s'han fet evidents amb l'actual crisi econòmica. Igualment qualsevol observador atent podria comprovar la divergència entre l'Estat espanyol i les necessitats de les empreses catalanes abocades cada vegada més vers el centre d'Europa on hi ha els clients de les seves empreses. Però una nova onada de centenars de milers d'euros, arribats ara en forma d'emissions de cèdules per part de bancs i caixes, va tornar a ocultar les contradiccions latents entre l'economia catalana i el Regne d'Espanya. Quan s'ha tallat aquesta canonada ha esclatat l'actual crisi espanyola. Aquesta ha posat en primer pla la crisi catalana, l'antagonisme estructural entre l'economia catalana i l'Estat Espanyol, incubada des de l'entrada a la Unió Europea.

Expansió econòmica espanyola dins la Unió Monetària europea

El Regne d'Espanya va complir les condicions de Maastrich sobre dèficit i deute públic i va entrar a la Unió Europea. Formar part de l'euro va eliminar el perill de la devaluació i va atorgar als bancs i caixes espanyols i catalans una solvència internacional que no havien tingut mai a causa de la feblesa de la pesseta. Aquestes entitats van accedir als enormes fons de capitals internacionals dels centres financers mundials com la City de Londres, Frankfurt, Nova York o Tokio. El tradicional negoci de captar dipòsits i concedir crèdits va ser substituït per la concessió d'hipoteques al detall, per obtenir, després, finançament als mercats internacionals de crèdit.

Una enorme allau de capitals internacionals va omplir els balanços dels intermediaris financers espanyols que competien per oferir crèdits a promotors immobiliaris i a compradors de pisos. Els crèdits de la banca al sector immobiliari va arribar a 470.000 milions d'euros a finals de 2008.

L'Estat Espanyol rebia també cada any 12.000 milions d'euros dels Fons Europeus. Els preus del sòl i dels habitatges es multiplicaven i el manà d'aquesta nova riquesa es repartia per tota la societat. La demanda interna creixia cada any una mitjana del 4% i multiplicava l'ocupació en el sector serveis, a més de la construcció. Va començar a arribar mà d'obra d'Àfrica, Amèrica, Europa de l'Est i d'Àsia per treballar en les feines que els espanyols i catalans consideraven de poca categoria. Els cinc milions de treballadors i familiars extracomunitaris arribats en aquests anys reforçaven la demanda i feien que el creixement del Producte Interior Brut d'Espanya fos dels més alts d'Europa. Aquest indicador és el gran mite dels nostres dies i va eclipsar altres magnituds com l'increment de la renda per habitant o l'augment de la productivitat per persona ocupada.

L'expansió econòmica va tornar virtuoses les institucions públiques espanyoles perquè va equilibrar els seus pressupostos gràcies als impostos pagats sobre els permisos de construcció, la transmissió d'immobles i els beneficis de les grans empreses. Des de 1999 el Regne d'Espanya va créixer més que la mitjana de països de la Unió Europea i els seus comptes públics van passar del dèficit al superàvit fiscal. Fins i tot un dia l'oficina europea d'estadística va assenyalar que l'Estat Espanyol havia superat la renda per habitant d'Itàlia i el Sr. Rodríguez Zapatero, cap del govern espanyol, va pronosticar que aviat deixaria enrere França.

Aquesta cadena virtuosa només tenia una baula feble, el dèficit en la balança de pagaments que ha limitat una i altra vegada el creixement econòmic espanyol al llarg de la història. L'any 1999 el dèficit de la balança de pagaments va ser de 10.545 milions d'euros i vuit anys després s'havia multiplicat per deu assolint l'astronòmica xifra de 101.346 milions d'euros. Aquesta diferència entre pagaments i cobraments exteriors representava el 10% del seu Producte Interior Brut i era el més elevat del món en termes relatius. A més a més era el que més ràpidament havia crescut en els darrers anys: l'any 2003 el dèficit exterior era de 19.744 milions d'euros i en quatre anys es va multiplicar per cinc. Hi ha un paral·lel molt significatiu entre el creixement dels crèdits bancaris al sector immobiliari, que van passar dels 77.980 milions d'euros concedits als promotors el 2003 als 318.032 milions de 2008.

Acumular dèficits d'aquesta magnitud any rere any és insostenible; els deutes s'acumulen i els interessos a pagar són cada vegada més elevats i la credibilitat com a deutor disminueix. Una particularitat del cas espanyol ha estat que l'endeutament ha anat a càrrec d'empreses privades, mentre que l'Estat ha aprofitat els superàvits fins a 2007 per reduir deute públic. L'any 1999, les rendes d'inversió (interessos, dividendes, etc.) pagades a l'exterior del Regne d'Espanya superaven les cobrades en 11.657 milions d'euros, però es podien pagar fàcilment amb el superàvit de la balança de turisme que era de 27.037 milions d'euros. En canvi l'any 2007 el dèficit en la balança de rendes s'havia triplicat assolint els 31.128 milions d'euros, mentre que la balança turística havia quedat estancada en 27.810 milions d'euros. Amb aquestes dades a la mà no és estrany que els inversors internacionals vulguin cobrar els deutes dels bancs i caixes espanyols al seu venciment i no admetin noves emissions. Per això l'Estat Espanyol ha hagut de captar fons en els mercats mundials i després subhastar-los entre les entitats de crèdits, aprofitant que té un relatiu baix nivell d'endeutament.

La crisi econòmica espanyola i la incapacitat del seu Estat

La crisi financera internacional va esclatar l'estiu de 2007 als Estats Units amb els problemes de les hipoteques "subprime" i es va agreujar el setembre de 2008 quan va fer fallida el quart banc de Wall Street, Leman Brothers, i d'altres van haver de ser ajudats i intervinguts pels Estats. Aquest daltabaix va fer esclatar el mecanisme de finançament del dèficit exterior espanyol i tota la seva expansió. Tallat aquest flux de capitals, a la segona meitat de 2008 Espanya entra en caiguda lliure i té unes perspectives molt més obscures que els països centrals de la Unió Europea. Els milions de llocs de treball creats des de l'entrada a l'euro s'esfumen a gran velocitat, la demanda interna s'espera que caigui el 3,4% el 2009 i el virtuós superàvit en els comptes públics es torna dèficit amb la mateixa celeritat.

En definitiva la crisi econòmica ha deixat palès que el suposat miracle econòmic espanyol era només un miratge. El Regne d'Espanya es va adherir al club dels països avançats de l'euro però no ha estat a l'alçada dels principals països de la Unió Monetària.

Ha fet un creixement de baixa qualitat, sense inversions productives en els nous sectors tecnològics, amb un escàs creixement de la productivitat, amb gravíssimes deficiències educatives, una administració pública fossilitzada, el malbaratament dels recursos naturals com la destrucció urbanística de la costa mediterrània. Hi ha un fet colossal que palesa la inutilitat del Regne d'Espanya per acomplir una funció essencial com és vigilar les fronteres: 5 milions d'immigrants extracomunitaris han començat a treballar il·legalment a l'Estat i s'han regularitzat a posteriori. Cap partit, cap grup intel·lectual amb incidència, cap institució acadèmica ha alertat contra el triomfalisme imperant.

Tots els antecedents des de l'entrada a la Unió Europea mostren que la crisi espanyola serà molt més profunda i llarga que la mundial. S'entra en una dimensió desconeguda perquè amb l'euro no es pot recórrer a la solució tradicional de la devaluació de la pesseta. Aquesta feia baixar de cop tots els preus del país, fora dels productes importats: salaris, lloguers, terrenys edificables, impostos, dipòsits i crèdits en pessetes i tota la resta. D'aquesta manera es recuperava la competitivitat internacional i al cap d'un temps les empreses tornaven a exportar i de mica en mica es refeia tot el país. Espanya no podrà continuar endeutant-se cada any en 100.000 milions d'euros i la manca d'entrada de diners exteriors mantindrà la concessió de crèdits bancaris a baix nivell durant molts anys. Aquesta situació forçarà una baixada del consum i de la inversió i per tant de l'activitat, que farà augmentar l'atur i també el dèficit del sector públic

La feblesa del mercat interior impel·lirà les empreses a buscar mercats exteriors, però la situació econòmica internacional també tardarà temps a recompondre's. I quan es recuperi l'activitat a nivell mundial poden aparèixer amb facilitat colls d'ampolla importants. A mitjans de la propera dècada es preveu que el petroli arribarà al seu pic i començarà a baixar la quantitat disponible, fet que dispararà el seu preu. Els preus dels cereals continuen pujant malgrat la crisi, perquè, de fons, hi ha l'increment de la població mundial que arribarà a 7.500 milions d'habitants cap el 2015. La progressiva incorporació dels 2.500 milions d'habitants de la Xina i l'Índia als paràmetres de consum de les societats occidentals, alterarà tots els preus de les matèries primeres. Per tant les perspectives d'una recuperació internacional que torni a arrossegar l'economia espanyola són realment febles.

Per tant la recuperació econòmica espanyola s'hauria de fonamentar en les seves pròpies forces. Aquesta opció requereix una població preparada, una xarxa d'economia productiva, una acció de govern a llarg termini i uns lideratges econòmics, administratius i polítics del Regne d'Espanya que mai han existit al llarg de la història. De fet no hi ha cap nucli dirigent polític, econòmic ni acadèmic espanyol que hagi diagnosticat la situació amb la cruesa que cal, perquè no poden admetre que han viscut del crèdit internacional durant 10 anys. El Govern espanyol va diagnosticar que el problema era de demanda i va rebaixar 400 euros a cada contribuent per a reactivar-la. Després va creure que es necessitava obra pública urgent i va repartir 8.000 milions als ajuntaments per enjardinar els carrers. Els sindicats coincideixen amb aquesta anàlisi governamental i reclamen increments salarials. La CEOE està convençuda que facilitant l'acomiadament i reestructurant el mercat de treball s'aconseguirà la reactivació. Precisament el mite del retorn a la situació anterior a 2008 és el que impedeix que el Regne d'Espanya tingui capacitat per dissenyar una sortida a la crisi, perquè el món no pot tornar a ser el que era.

No hi ha cap força social espanyola capaç d'escometre les reformes estructurals necessàries per bastir un model econòmic que respongui als difícilíssims reptes que plantejarà el segle XXI. Per sortir de la crisi espanyola és necessari industrialitzar regions espanyoles senceres on s'ha realitzat una modernització dels serveis públics i privats, de la distribució i de certs processos finals com instal·lacions elèctriques, però que no tenen una xarxa d'empreses productives i exportadores. També és imprescindible una transformació radical de les administracions públiques que s'han duplicat i triplicat amb la creació d'aquest híbrid inqualificable que és el Estado de las Autonomias. Només cal pensar en l'aparent impossibilitat d'unificar la Guàrdia Civil i la Policia Nacional o en els milers d'empreses públiques, agències i d'altres entitats que han creat Ajuntaments, Diputacions, Comunitats Autònomes i Ministeris estatals. O en la tasca titànica de motivar uns funcionaris que tenen assegurada la seva plaça de per vida, sense possibilitats de mobilitat horitzontal i difícilment vertical. El fracàs escolar del 30% dels alumnes que acaben ESO i el lamentable estat de la formació professional és una altra de les mostres de la incapacitat espanyola de sortir de la crisi per les seves pròpies forces.

La situació econòmica internacional també tardarà temps a recompondre's. I quan es recuperi l'activitat a nivell mundial poden aparèixer amb facilitat colls d'ampolla importants. A mitjans de la dècada vinent es preveu que el petroli arribarà al nivell màxim d'extracció i començarà a baixar la quantitat disponible, fet que dispararà el seu preu. El preu dels cereals continua pujant malgrat la crisi, perquè de fons hi ha l'increment de la població mundial que arribarà a 7.500 milions d'habitants cap el 2015. La progressiva incorporació de la Xina i l'Índia als paràmetres de producció i consum occidentals elevarà els preus de les matèries primeres. Per tant les perspectives d'una recuperació internacional que torni a arrossegar l'economia espanyola són realment molt febles.

Per tant la recuperació econòmica espanyola s'hauria de fonamentar en les seves pròpies forces. Però no hi ha cap nucli dirigent polític, econòmic ni acadèmic espanyol que hagi diagnosticat la situació amb la cruesa que cal. El Govern espanyol va diagnosticar que el problema era de demanda i va rebaixar 400 euros a cada contribuent per a reactivar-la. Després va creure que es necessitava obra pública urgent i va repartir 8.000 milions als ajuntaments per enjardinar els carrers. Els sindicats coincideixen amb aquesta anàlisi governamental i reclamen increments salarials. La CEOE està convençuda que facilitant l'acomiadament i reestructurant el mercat de treball s'aconseguirà la reactivació. Precisament el mite del retorn a la situació anterior a 2007 és el que impedeix que el Regne d'Espanya tingui capacitat per a dissenyar una sortida a la crisi. Aquesta exigeix industrialitzar regions espanyoles senceres que no tenen una xarxa d'empreses productives i exportadores. També és imprescindible una transformació radical de les administracions públiques que s'han duplicat i triplicat amb la creació d'aquest

híbrid inclassificable que és el Estado de las Autonomias. S'han generat milers d'empreses públiques, agències i d'altres entitats que depenen d'Ajuntaments, Diputacions, Comunitats Autònomes i Ministeris estatals que cal depurar. També cal motivar uns funcionaris que tenen assegurada la seva plaça de per vida, sense possibilitats de mobilitat. El fracàs escolar del 30% dels alumnes que acaben ESO i el lamentable estat de la formació professional és una altra de les mostres de la incapacitat espanyola de sortir de la crisi per les seves pròpies forces.

La crisi econòmica catalana:

Com hem dit al començament l'economia catalana ha de sumar a la crisi mundial i a les tenebroses perspectives de l'economia espanyola, la tercera crisi, específicament catalana. Aquesta ve determinada pel 10% del PIB de l'espòli fiscal, per la inadequació de la política econòmica espanyola a les necessitats de les empreses catalanes i per l'exclusió de les empreses catalanes dels sectors estratègics, acaparats per la oligarquia madrilenya. Hem subratllat el menor creixement de la nostra economia en els darrers anys i cada estadística que es publica assenyala el més ràpid deteriorament de la nostra situació. L'Estat Espanyol ha asfixiat deliberadament l'economia catalana com va denunciar Ramon Trias Fargas amb l'objectiu de provocar la nostra provincialització. El cas Banca Catalana o el cas de l'OPA de Gas Natural sobre ENDESA són mostres d'aquesta voluntat de subjugació, al costat de l'espòli fiscal.

El model econòmic espanyol ha promogut activitats que incorporen poc valor afegit com són la construcció i els serveis turístics. A la vegada, l'expansió de la demanda ha fet incrementar la població en més d'un 15% amb l'arribada de la immigració extracomunitària que ha ocupat llocs de treball poc qualificats. La comparació amb l'evolució del País Basc és inevitable perquè allà s'ha produït una important reconversió de la seva economia, seguint un model de creixement de qualitat. L'aposta per la innovació ha situat més alt el llistó de qualificació professional dels llocs de treball i ha limitat les ofertes de treball de baixa remuneració. Les dades són contundents. La població del País Basc ha passat de 2.098.546 habitants l'any 2000 a 2.157.112 habitants el 2008, un increment del 2,80%. Mentre la renda bruta disponible per habitant s'ha disparat dels 12.617 euros d'aleshores al 18.335 euros actuals, un 45'30% d'increment. En contrast a Catalunya la població ha saltat de 6.261.999 persones a 7.364.078, un 17,60% més, mentre que la renda per habitant ha pujat de 11.926 € a 15.956 €, un 33,80% de pujada, molt inferior a la basca. Cal comparar aquestes xifres amb l'increment mitjà de la renda espanyola que ha estat del 37'40%, mentre la població creixia un 14% en el mateix interval de temps. En pitjor situació es troba tant el País Valencià com les Illes Balears.

La crisi del model de creixement espanyol afecta més greument el nostre país perquè va castigar les seves estructures productives en els moments eufòrics del cicle.

Sense crisi ja seria necessari un replantejament en profunditat per trobar el nostre lloc en la nova divisió mundial del treball i la riquesa. Amb crisi, la incompatibilitat del model econòmic de qualitat que ens convé amb les estructures dominants a l'Estat Espanyol és més manifesta que mai. Catalunya, el País Valencià i les Illes s'estancaran econòmicament, mentre no deixin de ser les colònies fiscals del Regne d'Espanya. No sortiran de la crisi mentre no constitueixin un Estat propi, membre de ple dret de la Unió Europea; un Estat que lideri la profunda reestructuració productiva que és imprescindible per afrontar els reptes del segle XXI. Perquè, malgrat tot, tenim una base productiva i una actitud empresarial, tocada i amenaçada, però encara no enfonsada. No oblidem que Catalunya sola representa el 28% de les exportacions estatals.

La globalització exigeix una gran especialització dels països avançats en activitats que incorporin molta tecnologia i innovació. En aquests deu anys d'eufòria s'havia d'haver fet una transformació profunda del teixit empresarial, una millora substancial de l'ensenyament, unes estretes relacions entre la Universitat i les empreses, una reforma de les relacions laborals per reduir la taxa de temporalitat més alta d'Europa. En definitiva l'economia catalana necessitava un Estat que compartís el sistema de valors econòmics català i conegués la seva estructura en xarxa.

En canvi hem patit un Estat hostil que ens ha tractat com una colònia fiscal. Aquesta situació ha arribat al límit amb el nou sistema de finançament. El Govern Espanyol, finalment, va publicar les balances fiscals el juliol de 2008 i alhora va fer una proposta insultant del nou finançament de la Generalitat. L'estudi oficial de les balances fiscals reconeixia un dèficit anual de 15.000 milions d'euros i el Ministeri d'Hisenda ofería una millora de 1.200 milions d'euros en el finançament de la Generalitat. Aquesta burla és la gota que ha fet vessar el got; s'imposa la revisió més profunda de les relacions de Catalunya amb l'Estat Espanyol.

El final del regeneracionisme econòmic espanyol liderat per Catalunya.

Catalunya va ser annexada al Regne de Castella després de la derrota de 1714 i es van abolir totes les institucions catalanes, des de les Corts i la Generalitat al Consell de Cent de Barcelona. La Junta de Comerç de Barcelona va ser de les poques entitats col·lectives a les que es va permetre actuar i va portar una tasca molt important de promoció de la vida econòmica.

Va mantenir escoles d'oficis i va actuar com a grup de pressió davant les autoritats. El 1778 va aconseguir la llibertat de comerç amb les colònies americanes de la Corona fet que va permetre la primera expansió manufacturera moderna. Des d'aquesta revolució pre industrial les associacions que s'han anat succeint d'empresaris de Barcelona han marcat la vida econòmica del país.

Amb la Constitució de Cádiz el Regne de Castella va adoptar el nom de Regne d'Espanya, fet que va coincidir amb la pèrdua de les seves colònies americanes. Aquesta pèrdua va implicar el final de l'arribada de la flota d'Índies carregada de plata i l'or i la pèrdua del principal mercat d'exportació per a les manufactures catalanes. Durant el segle XIX els empresaris catalans, amb el suport de totes les classes socials, van intentar crear un mercat espanyol. Aquest era un conjunt pobre a causa dels grans latifundis i endarrerit per la poca obertura als grans corrents europeus de la cultura. Els industrials catalans estaven interessats en el progrés i la modernització dels seus únics clients disponibles en una Europa dividida en mercats nacionals. Es van haver d'enfrontar als exportadors de matèries primeres com els productors de vins i licors d'Andalusia, i els grans importadors de Madrid. La lluita entre proteccionistes i lliurecanvistes va marcar el panorama econòmic i polític del segle XIX a l'Estat Espanyol.

Aquest enfrontament va ser ideològicament molt dur i va acabar determinant que les idees i valors econòmics fossin una tercera pota del catalanisme al costat del renaixement de la llengua i del conflicte polític amb l'Estat Espanyol. La superioritat econòmica catalana era un element cabdal en la nostra autoestima col·lectiva. Un historiador marxista com Pierre Vilar tenia greus dificultats per explicar la paradoxa de què una burgesia interessada en crear el mercat espanyol havia acabat donant suport al catalanisme polític. Va constatar que *“la mística industrial, proteccionista, productivista del patronat català no és compartida per cap grup sòlidament, continuadament influent a l'Estat Espanyol”*. *“En un mitjà precapitalista els mots “treball nacional”, “mercat nacional”, tan populars a Catalunya, no cristal·litzen pas una esperança sinó una por al monopoli”*¹. Els antagonismes entre els sistemes de valors profunds de Castella-Espanya i Catalunya van empènyer l'empresariat català a sumar-se a les demandes d'autonomia dins l'Estat Espanyol del catalanisme polític.

Tanmateix la Guerra Civil i el triomf de l'exèrcit espanyol va fer que la majoria dels empresaris catalans reneguessin del catalanisme i subscrivissin la idea de la *“falsa ruta”* expressada per Valls i Taberner en un famós article.

El contrast entre el progrés econòmic d'Europa a partir de 1945 i la decadència miserable de l'autarquia franquista va treure alguns joves burgesos catalans de la ruta franquista. L'historiador Jaume Vicens Vives va ser el seu teòric de capçalera i al seu entorn es van crear els nous nuclis europeistes del nostre empresariat. Propugnaven la modernització de l'economia espanyola promovent l'entrada al Mercat Comú. Des del Pla d'Estabilització de 1959 fins a la primera crisi del petroli va ser l'època daurada d'aquesta fornada: dirigents econòmics catalans van construir centrals nuclears, autopistes, xarxes de gas natural líquid; van crear empreses d'electrònica i

1 Pierre Vilar: “Catalunya dins l'Espanya Moderna” Vol. 1, pàgina 73. Edicions 62, Barcelona, 1973

d'informàtica, bancs industrials, entre moltes altres iniciatives. Semblava que es pogués aconseguir el somni d'europèitzar Espanya des de Catalunya.

Tanmateix Espanya s'ha europeïtzat políticament i econòmicament contra Catalunya. Els canvis que hem tractat com el pas de la tradicional baixa pressió fiscal a la mitjana europea, han posat en mans de l'oligarquia madrilenya uns recursos que mai havia somiat. L'any 1986 el fracàs de l'"Operació Reformista" encapçalada per Roca i Junyent va demostrar la impossibilitat de crear un partit centrista des de Catalunya i va deixar el camp lliure al Partit Popular, fonamentat en la més rànica visió centralista. La mitologia de la "Unidad de España" va esdevenir l'únic fonament compartit de l'opinió pública espanyola, tant dels vencedors com dels perdedors de la Guerra Civil. La riquesa acumulada per la nova oligarquia espanyola i la seva dimensió internacional ha afectat l'autoestima de la burgesia catalana que ha vist com era descavalcada de la primera divisió peninsular, amb uns àrbitres sempre parcials a favor de Madrid.

Els nuclis dirigents catalans, formats en la concepció de la compatibilitat entre el regeneracionisme espanyol i l'autonomisme català s'han quedat sense discurs i sense iniciativa. Sortosament hi ha molts empresaris que a nivell individual s'han obert mercat a nivell internacional i per això les exportacions catalanes representen el 28% de les espanyoles.

Però els sectors tradicionals de l'empresariat català, els que dominen les institucions i cercles empresarials no han estat capaços d'adonar-se de l'enorme deriva continental que s'ha mogut sota els seus peus des de l'entrada al Mercat Comú. Ara amb la crisi econòmica, l'opinió pública catalana comença a ser conscient de l'abisme creat entre les necessitats de l'economia catalana i les estructures del Regne d'Espanya i s'adona que ha arribat l'hora de canviar de paradigma: hem de tenir un Estat propi que ens permeti trobar el nostre nínxol econòmic en l'Europa del segle XXI.

Catalunya, Estat de la Unió Europea, la sortida de la triple crisi

Els costos de la dependència són molt més elevats que els de la independència. Avui la pertinença a la Unió Econòmica i Monetària permet que Catalunya se separi del Regne d'Espanya i esdevingui un Estat de la Unió amb uns costos econòmics de transició mínims. L'article 17 del Conveni de Viena de 1978 estableix que "*quan una nació s'escindeix té el dret de subrogar-se i assumir les obligacions concretes per l'estat al qual pertanyia*" i que "*només ho ha de notificar a totes les parts*". Per tant una Catalunya independent continuaria formant part de la Unió Europea i com a tal tindria la mateixa moneda i les relacions econòmiques amb els seus proveïdors i clients espanyols. És a dir els concessionaris de SEAT o Nissan espanyols continuaran venent els cotxes fabricats a Martorell o la Zona Franca i els catalans continuaran comprant automòbils Renault, Citroen o Opel sense preguntar-se si estan fabricats a Valladolid,

Vigo o Saragossa o d'altres països.

Per sortir de la triple crisi que patim hem d'aprofitar que, per primera vegada en els darrers segles, la dependència del mercat espanyol no condiciona traumàticament la decisió de separar-nos de l'Estat Espanyol. L'economia catalana no podrà sortir del llarg estancament en que entrarà l'economia espanyola sense tallar la sagnia anual del 10% del PIB que representa l'espoli fiscal. Però, avui, fins i tot si l'Estat Espanyol estigués disposat a concedir el Concert Econòmic, que ni pot ni vol, aquest per ell mateix seria insuficient per sortir de l'empantanegament espanyol. Perquè la major gravetat de la crisi econòmica a Catalunya ha fet palès l'antagonisme entre les característiques de la nostra economia i les estructures de l'Estat Espanyol i fa inajornable la constitució de Catalunya com Estat de la Unió Europea.

Necessitem un Estat propi que impulsi la nostra economia i la doti dels elements que necessita per trobar un nínxol en la difícil globalització del segle XXI. Un Estat que es compenetri amb el nostre sistema de valors, capaç de potenciar les sinergies entre les forces exògenes que incideixen en una economia oberta al món i les nostres forces endògenes. És a dir les que provenen de l'aptitud econòmica de Catalunya, del factor humà que explica la prosperitat relativa d'un país sense recursos naturals. Una comunitat autònoma espanyola de règim comú, com la Generalitat, no pot exercir aquest paper com s'ha demostrat en les darreres dècades.

Catalunya necessita dur a terme una reestructuració de la seva economia anàloga a la que va fer Finlàndia quan va desaparèixer el seu millor client, la Unió Soviètica. L'Estat finès va liderar el canvi de tota la societat cap una economia de la innovació i la tecnologia. Nokia, la fabricant de telèfons mòbils, és la mostra més coneguda al món d'aquest canvi. No va ser l'Estat qui va crear l'empresa, però va ser el profund canvi en el sistema educatiu que va proporcionar des dels enginyers de telecomunicacions als treballadors, passant per tots els comandaments intermedis.

Per sortir de la crisi a curt termini Catalunya necessita seguir l'exemple de Dinamarca que té unes baixes cotitzacions socials que es compensen amb un IVA alt; d'aquesta manera tots els productes, propis i importats, paguen la seguretat social i es descarrega de costos laborals la nostra producció. Un desplaçament impositiu d'aquest tipus podria tenir un efecte equivalent a una devaluació per a les nostres exportacions.

Per obtenir resultats d'aquí uns anys necessitem multiplicar els Centres Tecnològics que proporcionin a la nostra xarxa de petites i mitjanes empreses els departaments de recerca compartits que no poden pagar per les seves dimensions. El fet de disposar d'un Estat propi facilitarà una major dimensió de les nostres empreses, ara massa petites. D'entrada podrem regular els sectors estratègics i facilitar la creació d'empreses catalanes en telefonia, electricitat, energia, etc, alhora que el control dels aeroports, ports i d'altres infraestructures que permetrà

impulsar les nostres empreses de transport en tots els àmbits. A més l'administració pública és un viver molt important del personal necessari per dirigir empreses amb una visió i ambició d'abast mundial.

L'Estat català representarà una metamorfosi en l'entorn cultural. En tallar l'arribada de la programació espanyola cada dia bombardeja els nostres joves amb els seus mals exemples de famosos sense ofici. Aquesta transformació millorarà l'entorn educatiu, en proposar uns altres models i uns altres valors. Es retornarà l'autoritat moral dels pares i professors i es considerarà el 30% de fracàs escolar com el primer problema del país. Es continuarà la tasca en formació professional que va iniciar la Mancomunitat i aquesta arribarà al nivell i al prestigi social d'Alemanya i dels països més avançats. La universitat catalana ha de proporcionar el 10% de població d'alt nivell que tenen els països nòrdics i que sota l'administració espanyola no arriba al 5%. D'aquesta manera florirà la recerca pública i privada que ha de ser la punta de llança del posicionament econòmic internacional de Catalunya.

La Catalunya independent podrà abordar el canvi en el mercat laboral més caòtic d'Europa, amb més d'un 30% de contractes temporals i amb les diferències salarials més grans pagats per la mateixa feina, segons els sectors i les empreses. Es combinen les més altes rigideses en uns casos amb la major indefensió en d'altres. El gran nombre d'immigrants que treballen il·legalment mostren una extensió de l'economia submergida que no es dona en cap país avançat d'Europa. Aquesta transformació es podrà efectuar de manera consensuada entre tots els agents socials perquè s'establirà el sentit de comunitat nacional pròpia dels petits països d'Europa que travessa totes les classes socials.

El nostre Estat, alliberat de l'espoli fiscal, podrà planificar el conjunt del territori català, construint les infraestructures necessàries per reequilibrar el país, descongestionar la macrocefàlia barcelonina. A la vegada, Catalunya podrà dirigir i construir les infraestructures de ferrocarrils, carreteres, ports i aeroports imprescindibles per comunicar-se amb tots els mercats exteriors amb rapidesa i respecte al medi ambient.

Catalunya no es troba immersa en una crisi conjuntural, sinó estructural, el punt més crític de la qual són el conjunt de relacions fiscals, econòmiques i polítiques amb el Regne d'Espanya. Per tant no podem quedar-nos a l'expectativa, sense fer res, esperant que la fase alcista del cicle succeeixi la fase baixista com la primavera segueix l'hivern.

De la crisi econòmica mundial en sortirà un món molt diferent a l'actual, com de Bretton Woods, l'any 1945, va emergir un sistema econòmic totalment diferent al que existia abans de la Gran Depressió dels anys 1930. El Regne d'Espanya, per les característiques de les castes empresarials, funcionaries i polítiques que el controlen, està molt mal posicionat per trobar un

nou model adaptat a la realitat que naixerà. Els dirigents espanyols estan a l'espera d'una reactivació internacional que retorni a uns anys i uns fluxos de milers de milions d'euros que no es tornaran a produir mai més.

La societat catalana té les estructures productives, els dirigents empresarials i socials i, sobretot l'entorn d'iniciativa i de valors morals per fer un diagnòstic sense pal·liatius de la triple crisi que pateix. Per tant no pot continuar amb les mans creuades esperant una reactivació que no arribarà com a tal. Ha de deixar enrere el model de creixement que li ha vingut imposat per Espanya des de l'entrada a la Unió Europea. Feliçment retornada a la casa pairal continental ha d'aprofitar totes les seves grans potencialitats i emprendre el camí d'una profunda reestructuració per afrontar els reptes del segle XXI. Per fer-ho necessita treure's de sobre l'hostil i incompetent Estat Espanyol que ens tracta com a colònia fiscal. I substituir-lo per un Estat que estigui al nostre costat, que senti les nostres necessitats, que defensi els nostres interessos arreu, començant pel Consell de Ministres de la Unió Europea.

Hem estat tants segles oprimits que fins i tot ens costa d'imaginar viure en un Estat que estigui al nostre costat, que comparteixi els nostres valors de responsabilitat, treball, austeritat, estalvi, honradesa, que desplegui la nostra bandera a tots els vents del món. Tenim una avinentesa històrica per aconseguir-ho; posem-nos en marxa.

=====

Barcelona, 18 de maig del 2009